Sorularlarisale.com

Risale-i Nurlar Şerh Edilebilir mi?

"Risale-i Nurlar şerh edilebilir mi?" sorusunun cevabını doğru bir şekilde öğrenmek istiyorsak, bu soruyu kendi fikrimize veya nefsimize değil, bu eserlerin müellifi olan zata sormalıyız ve cevabını ondan almak zorundayız. Zira madem bu eserlerin bir müellifi vardır, o hâlde bu eserler hakkında tasarruf yetkisi de ona aittir. Eğer o **"İzah edilebilir."** derse, şerh ve izah serbesttir. Yok, eğer "*İzah edilemez, izaha ruhsat yoktur.*" derse, o zaman da şerh ve izah yasaktır. Yani bu konuda söz hakkı Üstadımız Hazretlerine aittir.

O hâlde bizler de sorumuzun cevabını bulmak için Üstadımıza müracaat ediyor ve onun Külliyatının kapısını çalıyoruz.

Şimdi, Üstadımızın mezkûr sorumuza verdiği cevapları maddeler hâlinde mütalaa edelim:

> **1. "Bu durûs-u Kur'aniyenin dairesi içinde olanlar, allâme ve müctehidler de olsalar, vazifeleri, ulûm-u imaniye cihetinde, yalnız yazılan şu Sözlerin şerhleri ve izahlarıdır veya tanzimleridir."**(1)

Üstadımız mezkûr beyanıyla Risale-i Nur talebesinin vazifesini tayin etmekte ve sorumuzun cevabını vermektedir. Üstadımızın beyanına göre Risale-i Nur talebesinin üç vazifesi vardır:

Birinci vazife Sözlerin şerhidir. **Şerh:** *Açmak, açıklamak, bir yazı veya konuşmayı daha kolay anlaşılması için izah etmek, mübhem ve müşkil bir makaleyi açıklamak demektir.* O hâlde Risale-i Nurları şerh etmek demek, Risalelerde geçen müşkil ve kapalı bölümleri açıklamak demektir. Bu, Üstadımızın talebelerine yüklediği bir vazifedir.

İkinci vazife Sözlerin izahlarıdır. **İzah:** *Açıklamak ve bir şeyi daha anlaşılır hâlde söylemek veya yazmaktır.* Bu vazifeyi de Üstadımız Hazretleri talebelerine mezkûr ifadesiyle yüklemiştir.

Üçüncü vazife ise tanzimdir. Tanzim: *Düzenlemek, tertip etmek, sıralamak demektir.* Risaleleri tanzimden maksat ise, aynı konuların işlendiği bölümleri bir yerde toplamaktır.

Netice: Madem Üstadımız Hazretleri mezkûr ifadesiyle Risale-i Nur talebelerini

şerh, izah ve tanzim vazifesiyle tavzif etmiştir, o hâlde başkasının bu hususta bir reyi ve görüşü olamaz; olsa da kıymet verilmez. Risale-i Nurlar şerh ve izah edilebilir, hatta ehli tarafından edilmelidir.

> **2. "Zannederim ki, hakaik-i âliye-i imaniyeyi tamamıyla Risale-i Nur ihata etmiş; başka yerlerde aramaya lüzum yok. Yalnız bazen *izah ve tafsile* muhtaç kalmış. Onun için vazifem bitmiş gibi bana geliyor. Sizin vazifeniz devam ediyor. Ve inşaallah vazifeniz *şerh ve izahla ve tekmil ve tahşiye ile ve neşir ve talimle*, belki Yirmi Beşinci ve Otuz İkinci Mektupları telif ve Dokuzuncu Şuânın Dokuz Makamını tekmille ve Risale-i Nur'u *tanzim* ve *tertip* ve *tefsir* ve *tashihle* devam edecek."**(2)

Üstadımız mezkûr beyanıyla Risale-i Nurların şerh edilebileceğini, hatta edilmesi gerektiğini açıkça ortaya koymuştur. **Üstadımızın mezkûr ifadede Risale-i Nur talebelerine yüklediği vazifeler şunlardır:**

1. Şerh: *Açmak, açıklamak, bir yazı veya konuşmayı daha kolay anlaşılması için izah etmek, mübhem ve müşkil bir makaleyi açıklamaktır.*

2. İzah: *Açıklamak ve bir şeyi daha anlaşılır hâlde söylemek veya yazmaktır.*

3. Tekmil: *Tamamlamak, kemale erdirmek ve eksiksiz hâle getirmektir.*

4. Tahşiye: *Haşiye ve dipnot yazmaktır.*

5. Neşir: *Risaleleri yaymak ve hakikatlerini susamış gönüllere ulaştırmaktır.*

6. Talim: *Öğretmek ve yetiştirmektir.*

7. Tanzim: *Düzenlemek, tertip etmek ve sıralamaktır.*

8. Tertip: *Dizmek, sıralamak ve düzene koymaktır.*

9. Tashih: *Düzeltmek, daha iyi ve daha doğru hâle getirmektir.*

Üstadımız Hazretleri mezkûr ifadesiyle **şerh ve izah** vazifesini talebelerine yüklemiştir. Hâl böyleyken "*Risaleleri şerh ve izah etmek yasaktır.*" demek, Üstadımızın mezkûr ifade ve tavzifine muhalefet etmek demektir.

> **3. "Nur şakirtleri, mümkün olduğu kadar her yerde küçücük bir dershane-i Nuriye açmak lâzımdır. Gerçi herkes kendi kendine bir derece istifade eder, fakat herkes her bir meselesini tam**

anlamaz."(3)

Şimdi Üstadımızın mezkûr sözünü tahlil edelim:

Soru: *Üstadımız neyi emrediyor?*

Cevap: Her yerde bir dershane-i Nuriye açılmasını...

Soru: *Bu emrin hikmeti olarak ne gösterilmiş?*

Cevap: Herkesin her meseleyi tam anlayamaması...

Soru: *O hâlde o medresede ne yapılacak?*

Cevap: Anlayanlar, anlayamayanlara meseleyi izah ve şerh edecek...

İşte nur dershanelerinin açılış gayesi budur: Meseleyi derinlemesine anlayabilenlerin, anlayamayanlara meseleyi şerh ve izah etmeleridir. "*Risale-i Nurlar şerh edilemez, izah edilmeden okunmalı, herkes hissesini alır.*" demenin ne kadar doğru olduğunu bir kere daha düşünmek gerektiği kanaatindeyim.

4. "Yalnız, kader ve cüz-ü ihtiyarîye ait Yirmi Altıncı Söz hatırıma gelmemişti, size söylememiştim. Ona da bakınız; fakat gazete gibi okumayınız."(4)

Üstadımız bu ifadesiyle de Risalelerin nasıl okunması gerektiğini beyan buyurmuştur. Bu ifade çok önemlidir. Zira Risalelerden istifade etmenin püf noktası burada gizlenmiştir. **Şöyle ki:**

Üstadımız Risalelerin gazete gibi okunmaması gerektiğini vurgulamıştır. O hâlde şu sorunun cevabını bulmamız gerekir: *Gazete nasıl okunur?*

Bu sorunun cevabını bulmalı ve o tarz ile Risaleleri okumamalıyız.

Gazete, okurken anlaşılır, üstünkörü okunur ve yazıları tefekkür edilmez.

Şimdi bakın, Üstadımız Risaleleri gazete gibi okumaktan bile men etmiştir; hâlbuki gazete, okurken anlaşılabilir. Demek, sadece anlamak bile yetmiyor. Üstadımız meselelerin derinden derine tefekkür edilmesini istiyor.

Acaba, anlaşılır bir tarzda -tefekkür edilmeden- okumak bile yasaklanmışsa, anlamadan okumak nasıl serbest ve faydalı olabilir. Maalesef Risale-i Nur talebelerinin birçoğu eserleri anlamadan okumakta ve niçin anlamaya çalışmadığı sorulduğunda, "*Anlamasam da latifelerim hissesini alır.*" demektedir.

Üstadımız Risaleleri gazete gibi okumaktan bile men etmekteyken, bir kısım talebeler gazete gibi bile okumamakta ve eserlerin anlaşılmasına hiç ehemmiyet vermemektedirler. Onların bu hâl ve tarzlarını ise Üstadımız, **"Gazete gibi okumayın!"** ifadesiyle reddetmektedir.

> **5. "Madem hakikat budur, Risale-i Nur dairesinin yakınında bulunan ehl-i ilim ve ehl-i tarikat ve sofî meşrep zatlar onun cereyanına girmek ve ilim ve tarikattan gelen eski sermayeleriyle ona kuvvet vermek..."**(5)

Şimdi Üstadımızın mezkûr ifadesini yine tahlil edelim:

Soru: *Risale-i Nur dairesinin yakınında bulunan ehl-i ilim ve ehl-i tarikattan ne isteniyor?*

Cevap: Risale-i Nur cereyanına girmeleri...

Soru: *Risale-i Nur cereyanına girerek ne yapmaları istenmiş?*

Cevap: Eski sermayeleri ile ona kuvvet vermeleri...

Soru: Eski sermaye ile Risalelere kuvvet vermek ne demektir?

İşte cevabını bulmak zorunda olduğumuz soru budur: **Eski sermaye ile Risalelere kuvvet vermek...**

"Eski sermaye"den maksat, onların daha evvel tahsil ettikleri ilim ve edindikleri bilgilerdir. *Peki, bu ilim ve bilgilerle Risale-i Nurlara kuvvet vermek nasıl olacak?*

Aklınıza Risaleleri şerh ve izah etmekten başka bir şey geliyor mu?

> **6. "Anlaşılmaz bir kitap, muallimsiz olsa, manasız bir kâğıttan ibaret kalır."**(6)

Üstadımız Hazretleri mezkûr kaideyi Peygamber Efendim (sav)'in risaletini ispat

sadedinde kullanmıştır. Şimdi Üstadımızın mezkûr sözünü tahlil edelim:

Soru: *Bir kitap niçin yazılır?*

Cevap: Manalarının anlaşılması için.

Soru: *Manası anlaşılmayan bir kitap ne hükmündedir?*

Cevap: Manasız bir kâğıt hükmündedir.

Soru: *Kâğıdı manasızlıktan kurtarmak için ne yapılması gerekir?*

Cevap: Bir muallim vasıtasıyla manalarının ders verilmesi gerekir.

Şimdi sorumuz şu: Risale-i Nurları okuyanlar, okuduklarını anlayabiliyorlar mı? Ya da orada gizlenmiş olan mananın kaçta kaçını anlayabiliyorlar? Ya da isim de vererek sorsak:

- İşârâtü'l-İ'caz tefsirini kaç kişi anlayabiliyor?

- Muhakemat'ı kaç kişi anlayabiliyor?

- Nokta Risalesini kaç kişi anlayabiliyor?

- Kader Risalesindeki "Cüz'i irade" meselesini kaç kişi anlayabiliyor?

Buraya yazabileceğimiz o kadar çok eser var ki...

Şimdi Üstadımızın, **"Anlaşılmaz bir kitap, muallimsiz olsa, manasız bir kâğıttan ibaret kalır."** sözünü esas yaptığımızda, yukarıda sayılan ve daha sayamadığımız onlarca risale, manasız bir kâğıt derekesine inmiş olmuyor mu?

Soru: *Peki, o risaleleri manasız kâğıt olmaktan kurtarmak için ne yapmalıyız?*

Cevap: Bir muallim vasıtasıyla o risaleler şerh ve izah ettirmeliyiz!..

Bunu kabul etmemek ve *"Risaleler izah edilemez"* demek, o kıymetli risalelerin, manasız bir kâğıt hükmünü almasına razı olmak demektir ki, hiçbir ehl-i insaf buna müsaade edemez.

Makam münasebetiyle şunu da izah etmek istiyoruz:

İzah ve şerhe karşı olanlar diyorlar ki: *"Anlamadan okusan da sevaptır."*

Biz de onların bu sözlerine karşı deriz ki: Eğer amaç sadece sevap kazanmak niyetiyle okumaksa, hiçbir kitap bu manada Kur'an'a yetişemez. Sevap niyetiyle bir

okuma yapılacaksa, o zaman Kur'an okunmalı ve her harfine olan en az on sevaptan istifade edilmelidir. Risaleler sadece sevap kazanmak için okunamaz ve okunmamalı. *Risaleleri sadece sevap kazandıracak okumalara mahkûm etmek, içindeki manaya karşı bir hürmetsizlik ve bir cinayettir!*

> **7. "Kuran-ı Hakîm'in feyziyle ve Hâlık-ı Rahîm'in rahmetiyle, şu taklidi kırılmış ve teslimi bozulmuş asırda, o derin ve yüksek yolu şu derece ihsan ettiğinden, bin şükür etmeliyiz. Çünkü imanımızın kurtulmasına kâfi gelir. Fehmettiğimiz miktarına memnun olup tekrar mütalâa ile izdiyâdına çalışmalıyız."**(7)

Üstadımızın mezkûr sözü, Haşir Risalesinin hatimesinde geçmektedir. Malumdur ki Haşir Risalesi anlaşılması çok zor bir eserdir. Bu zor eseri anlamakta zorlanan ve belki de bu zorlanma sebebiyle eseri okumaktan vazgeçenlere Üstadımız burada nasihat etmektedir. Şimdi bu nasihatte geçen cümleleri tahlil edelim:

Soru: *Risaleleri anlayamıyorsak okumaktan vaz mı geçmeliyiz?*

Cevap: Hayır, anladığımız kadarına memnun olmalıyız.

Soru: *Peki, anladığımız kadarı yeter mi?*

Cevap: Hayır yetmez, mütalaa ile istifademizin izdiyâdına, yani arttırmaya çalışmalıyız.

Gördüğünüzü gibi, Üstadımız *"Anlamadan okuyun"* demiyor; diyor ki: *"Anlamadaki zorluk sizi küstürmesin, anlayabildiğiniz kadarına memnun olun, ama istifadenizi artırmak için daha fazla anlamaya çalışın, eseri derinden derine mütalaa ederek istifadenizi artırın..."*

Hani anlamak önemli değildi? Hani sadece okusak yeterdi? Hani anlamasak da istifade ederdik?

Üstadımız, istifade için **"anlama"** şartına koşmuş ve daha iyi anlayabilmek için de mütalaa yapmamızı tavsiye etmiştir. O halde, eserleri daha iyi anlayabilen abiler, anlayamayan kardeşlere, o eserdeki manaları ders verse ve onların mütalaasını kolaylaştırsa, bu güzel olmaz mı? Bunda ne sakınca vardır?

8. Mantık ve İz'an Delili

Risalelerin izah edilmesine karşı çıkanların söylediği sözler şunlardır: "*Ya yanlış anlıyorsa; hem anlattığı onun anladığıdır, Üstadımızın anlattığı değil. İzah yapıldığında ifadelere bir kayıt gelir ve o geniş ifadeler küçülür...*"

Yani bu sözlerin temelinde, Risaleleri yanlış veya eksik anlama mazereti vardır. Hâlbuki bu mazeret, Kur'an ve hadis-i şerifler için de geçerlidir. Bugüne kadar binlerce müfessir kendi anlayışlarına göre Kur'an'ı tefsir etmişlerdir. Hadisler de buna keza. Muhaddisler kendi fikir ve anlayışlarına göre hadisleri şerh etmişlerdir. Hatta bazen bir hadisi okuduğunuzda, o hadis hakkında birbirine muhalif birçok izahı görebilirsiniz. *Zaten mezheplerin ihtilafının bir sebebi de Kur'an ayetlerini ve hadisleri anlamadaki ihtilaftır.*

Demek, Risalelerin şerhi hakkındaki yanlış anlaşılabilme mazereti, Kur'an ve hadis-i şerifiler için de geçerlidir. Ancak bu mazeretten dolayı tefsir ve hadis şerhinden vazgeçilmemiştir. Ehli olanlar Kur'an'ı ve hadisleri şerh etmişlerdir.

Hem Kur'an ve hadislere yanlış mana vermek, mesuliyeti gerektiren bir iştir. Hâlbuki Risalelerdeki bir cümleye yanlış mana vermek mesuliyeti gerektirmez. Neticede tefekkürî bir ibadet yapılmış ve günaha girilmemiş olur. *Hâl böyleyken, nasıl olur da en mukaddes metinler olan Kur'an ve hadis-i şerifler şerh ve izah yapılabiliyor da Risale-i Nurlar yapılamıyor? Bunu mantık ve iz'an kabul eder mi?*

Bütün bu izahlarla beraber, bizler kimsenin okuma tarzına ilişmiyor ve herkesi kendi tarzıyla baş başa bırakıyoruz. Ayrıca onlara saygı duyuyor ve Allah katında bizden daha kıymetli ve daha makbul olduğuna inanıyoruz. Herkes dilediği gibi okuyabilir, herkesin tarzı başımızın üstünde. Beklenen şu ki, herkes istediği tarzı takip etmeye devam ederken, başkasının tarzına da ilişmemelidir.

Ayrıca, yaptığımız şerh ve izahlarda, "*Son noktayı koyduk, buranın başka bir izahı yoktur.*" gibi iddialarda da bulunmuyoruz. Bizler, Risale-i Nurlarla yeni tanışmış, "*Okuyorum, ama bir türlü anlayamıyorum!*" diyen, anlayamadığı için de Risale-i Nurlara lakayt kalan kardeşlerimize bir pencere açabilmek için böyle bir hizmete başlamış bulunuyoruz.

Yaptığımız şerh ve izahlar, bizlerin o cümle ve metinden anladığıdır. Eğer doğru anlamışsak bu Rabbimizin ihsanıdır; eğer yanlış veya eksik anlamışsak bu da bizim kusurumuzdur.

Cehlimize ve âczimize rağmen, takatimizin bütün bütün fevkinde olan Risaleleri şerh etme gibi büyük bir işe giriştik. Rabbimize, cehlimizi ve âczimizi şefaatçi yapıyor ve bu yolu tamamlatmasını rahmetinden niyaz ediyoruz. Hidayet ve tevfik Allah'tandır!

Rabbimiz hepimize azami mertebe istifadeyi nasip etsin!

Dipnotlar:

(1) bk. Mektubat, Yirmi Dokuzuncu Mektup, Altıncı Risale Olan Altıncı Kısım.

(2) bk. Barla Lahikası, (285. Mektup)*;* Kastamonu Lahikası, (35. Mektup)*.*

(3) bk. Emirdağ Lâhikası-I, (191. Mektup)

(4) bk. Mektubat, On İkinci Mektup

(5) bk. Kastamonu Lahikası, (84. Mektup)

(6) bk. Sözler, On Birinci Söz.

(7) bk. Sözler, Onuncu Söz, Hatime.